

la contra | ENRIC RAMONET

La remor de l'Ebre

Ahí va fer 70 anys de l'inici de la Batalla de l'Ebre, que va marcar el principi de la fi de la República

Els addictes al silenci o a l'oblit, els partidaris de mantenir-se en aquella prima i fútil superficialitat que durant molts anys els va ser propícia, tota aquesta gent a la qual la simple invocació a la memòria històrica no únicament desassossega sinó que irrita, haurien de parlar amb en Vicenç Mateu. Haurien d'escoltar el relat honest, travat i desinhibit d'aquest home de 88 anys que va formar part de la cèlebre quinta del biberó. Li haurien d'explicar per quina causa i en nom de què i de qui el varen mobilitzar pocs dies després d'haver fet els 18 anys. Per quina raó un govern legítim el va haver d'enviar a combatre als fronts del Segre i de l'Ebre; i per què, després de la derrota, va haver de passar per camps de concentració i batallons de treballadors a purgar pecats i purificar l'ànima. Li haurien d'explicar, en resum, per quines raons ell va sacrificar set llarguíssims anys de la seva vida i aquest país 40 anys d'història.

Ahí va fer setanta anys de l'inici de la Batalla de l'Ebre. Setanta anys d'ençà que en Vicenç, formant part de l'exèrcit republicà, va creuar el riu de nit, en barca, darrere un dels batallons de les brigades internacionals. Coincidint amb aquest aniversari s'ha inaugurat, a Corbera, el Centre d'Interpretació 115 Dies i se celebra a Móra d'Ebre un ambiciós congrés internacional d'història per tractar la que ja ha quedat definida com la batalla més dura, mítica i sagnant de la Guerra Civil.

Per analitzar el context internacional, les motivacions republicanes, l'èxit inicial, la reacció de l'exèrcit rebel i l'obsessió del general Franco per recuperar pam a pam el territori amb atacs propis, a vegades, d'una guerra medieval. Per saber més d'aquells 115 dies de lluita, de les 110.000 baixes, dels pobles absolutament devastats per tones de material bèl·lic i

dels suplicis diaris dels combatents com en Vicenç. Un llagostenc obert i vital que va viure l'infern de l'Ebre fins que va caure presoner i va passar a viure l'infern del camp de concentració de San Marcos de Lleó. Quan les brutals alternatives a les cotes de la serra de Pàndols varen esdevenir tristament famoses a tot el món, ell ocupava una trinxera a la zona de la Fatarella i ara, setanta anys més tard, encara parla de la fam i la set, dels pantalons esparxacats i sargits amb filferro amb els quals va vestir fins que va abandonar el camp de concentració per formar part d'un batalló de treballadors, del càstig continu de l'artilleria i l'aviació franquistes que tenien una superioritat aclaparadora, dels greus problemes d'abastament de l'exèrcit republicà i dels imponents camins de l'atzar: del soldat de Reus que al seu costat va morir totalment destrossat per l'impacte d'un obús, del que es va ju-

gar la vida arrossegant-se per anar a buscar aigua i quan va tornar a la trinxera va trobar tots els companys morts, del pànic de dos nois d'Hostalric que no podien alçar el cap o del soldat que plorava arripat a la fotografia de la seva dona.

El final de l'època republicana

Ara ja sabem que la derrota a l'Ebre va marcar l'inici de la fi de la República i que els vencedors no varen respectar la «pau, pietat i perdó» que l'Azaña va invocar en plena batalla. I també sabem quina és la lliçó essencial que deixa una guerra civil. Però, solemnitzada o no, harmonitzada o no amb les veritats històriques que en cada moment han quedat establertes, la memòria ha persistit sempre, agitant-se en la profunditat dels ulls d'en Vicenç, o en els records vagues, en els silencis dels fills o dels néts que ara, setanta anys més tard, encara pregunten.

Vicenç Mateu, a la presentació del llibre *Memòria dels biberons llagostencs*. / LLUÍS SERRAT

la columna | JOSEP M. FONALLERAS

El codony que perfuma

Parteixo de la base que en la feina d'escriure articles han de quedar al marge les circumstàncies personals de l'articulista. Vull dir que ha d'escriure (i descriure) el món com si ell no hi fos, com si fos un observador neutral, un diletant que veu, que mira, que parla, que opina, que descriu i que ofereix aquesta determinada visió de les coses perquè sigui compartida amb els lectors. L'articulista, però, no és un marcià ni un personatge que se situa per sobre dels sentiments, que incideix en la realitat com l'interventor diví de les tragèdies clàssiques que, des de fora, soluciona l'embolic amb una acció per damunt de la narrativitat.

L'articulista pateix circumstàncies personals que l'aboquen, de tant en tant, a situacions extremes en les quals és francament complicat de dir res que no sigui del tot imprescindible i necessari. Dir coses que no siguin superflues, com per exemple el retrat d'uns germans (els meus germans) que s'emocionen fins al plor per un vers de Carner que parla del codony que perfumarà per sempre més «la nostra roba blanca», la imatge més nítida i tendra de la mare que ja no hi és, de la mare que és caliu de la llar i dolcesa. Coses no gens superflues, com la humanitat que es desprèn de les monges (les religioses de Sant Josep, al centre Maria Gay de Girona) que van vetllar-la fins al final, amb dedicació extrema. Coses necessàries, com els néts que no troben consol i com els fills que entenen el sentit del mot desemparat. Coses imprescindibles, com el record d'una taula parada, exuberant, que, a la fi, ens uneix i ens identifica en el record. Coses que arraconen tota la resta, i que ens mantenen atuits, encara incapaces de reaccionar, amb evocacions constants i no gens premeditades, que refan un camí de patiments certs i de felicitats compartides. Ara, per exemple, penso en les patates fregides que menjàvem tots plegats tornant de Platja d'Aro en un sis-cents. M'han de perdonar, però avui havia d'escriure tot això. Avui, que els rellotges encara estan aturats.

TANCAMENTS D'ALUMINI I PVC

orMETAL

MILLOR AÏLLAMENT I DURABILITAT. MENOR MANTENIMENT

Llevant, 7 Pol. Ind. Mas Lladó FORNELLS DE LA SELVA

☎ 972 47 61 27

www.ormetal.es

Sofà Llit SLEEP

Sofà amb 3 posicions d'esquena convertible en 1 o 2 llits individuals o en un de gran. Totalment desenfundable. Fet a Dinamarca, i dissenyat per Fleming Bush.

cal rei

coses de casa

tel. 972 200178 / www.calrei.com

al Carrer Nou de GIRONA | al passeig de SANT ANTONI

Col·legi Oficial de Diplomats en Infermeria de Girona

IMPORTANT!

DARRERA OPORTUNITAT!

El proper mes de setembre començarà l'última edició del curs d'anivellament d'ATS a DUI. Els col·legiats que estiguin interessats a realitzar-lo cal que es pugin en contacte amb el Col·legi Oficial d'Infermeria de Girona, als telèfons 972 204 061 - 972 201 504 (de dilluns a divendres de 8 a 15 hores) o bé a través del correu electrònic gicodi@codigi.cat